

علی اصغر ترکاشوند، گروه معرفتی پژوهش سیما، تیرماه 1393

مقدمه

بیتردید تا وقتی که جامعه به یک تفکر نیاز دارد و از آن تغذیه می‌شود، زنده خواهد بود. شهید مطهری(ره) زنده است، چون همچنان منبع مهم تغذیه فکری محسوب می‌شود. امام خمینی(ره) آثار استاد مطهری(ره) را بیاستثنا مفید و ارزنده میدانند و می‌فرمایند: «این عالم بزرگ، مرحوم آقای مطهری(ره) یک فرد بود، جنبه‌های مختلف در او جمع شده بود و خدمتی که به نسل جوان و دیگران مرحوم مطهری(ره) کرده است، کم کسی کرده است. آثاری که از او هست، بی‌استثنا، همه آثارش خوب است. و من کس، دیگری را سراغ ندارم که بتوانم بگویم بیاستثنا آثارش خوب است. ایشان بی‌استثنا آثارش خوب است، انسان‌ساز است؛ برای کشور خدمت کرده، در آن حال خفقان، خدمت‌های بزرگ کرده است این مرد عالی‌قدر.» (بیانات امام خمینی، 12/2/1358)

دلیل استقبال جامعه علمی از افکار استاد مطهری(ره) به عقلانی بودن و قوت استدلال شهید مطهری(ره) باز می‌گردد. عقل و استدلال‌های عقلانی ایشان فراج جهانی است و به منطقه و زمان خاصی محدود نمی‌گردد. تفکری که پشتوانه قوی از استدلال و عقل داشته باشد، همواره در جان انسانها زنده خواهد ماند. رسانه ملی به‌عنوان مؤثرترین رسانه در افکار عمومی، با توجه به مخاطبان گسترده‌ای که دارد میتواند با بهره‌گیری از اندیشه‌های استاد مطهری(ره)، کمک‌شان را توجیهی به تسهیل و تحقق مهندسی فرهنگی کشور مبتنی بر نظام دینی - که همواره مورد تأکید رهبر معظم انقلاب بوده است - بنماید.

رسانه ملی با توجه به ظرفیت اثرگذار خود می‌تواند ضمن شناسایی ابعاد مختلف اندیشه این استاد بزرگ از ظرفیت دیدگاه‌های ایشان به منظور ترویج هرچه بهتر دین در عرصه‌های مختلف استفاده نماید رسانه با استفاده از شیوه‌های هنری جذاب و اثرگذار خود - که بخش‌هایی از آنها در این نوشتار ذکر می‌شود - اندیشه استاد مطهری(ره) را می‌تواند به شیوه‌های مستقیم، غیر مستقیم و تک‌مضربی بدون اینکه به صورت شعاری و تبلیغاتی باشد در حوزه‌های برنامه‌سازی نهادینه نماید و این امر مهم میسر نخواهد شد مگر اینکه مدیران، سیاستگذاران رسانه اهمیت این مسئله را درک و به پیگیری عملیاتی آن اقدام نمایند و با همت و پشتکار لازم نسبت به این امر مهم اقدام نمایند.

به منظور عملیاتی نمودن اندیشه‌های این استاد در نوشتار حاضر تلاش شده است ظرفیت‌های تبلیغی اندیشه استاد مطهری(ره)

1- امکان ساده‌سازی افکار و اندیشه‌ها

از ظرفیتهای مناسب جهت تصویرسازی اندیشه استاد مطهری(ره) امکان ساده سازی این دیدگاهها است. رهبر معظم انقلاب در این رابطه میفرماید: «آقای مطهری(ره) مکتوباتشان بسیار رسا و خوب است... الان در کشورهای پیشرفته غربی، آموزش فلسفه به کودکان، یک رشته است. ممکن است در این جا اصلاً به ذهن کسی خطور نکند که مثلاً می شود به یک بچه ده ساله فلسفه آموخت؛ در حالی که آنها به این فکر رسیده اند که می شود فلسفه ملاصدرا به ذهن بچه ده ساله تنزل داد و به او آموخت، این یک فن است. خدای متعال بشر را از لحاظ استعدادها و قابلیت های نهایت آفریده است. حد و انداز توانایی های جسمی ما هزار برابر چیزی است که تاکنون استفاده کرده ایم. فرض بفرمایید اول تا آخر کتابی را وقتی خوب، با دقت و حواس جمع مطالعه می کنیم، پنج دقیقه وقت ما را می گیرد، بعد می بینیم روش هایی پیدا شده که همین انسان می تواند این پنج دقیقه را در بیست ثانیه نگاه کند و بخواند. پس پیداست که نقص در ماست که آن روش خاص و آن «سنة الله» را پیدا نکرده ایم. یکی از کارهایی که روی آثار آقای مطهری(ره) می تواند انجام شود، این است که کاری انجام شود که یک جوان هفده-هیجده ساله با سواد اگر دقت کند، بتواند این آثار را بخواند و بفهمد. همت بگمارد، دستگاهی پدید بیاورد و راهی علمی پیدا کنید تا بشود این آثار را در تفکر بچه های دبستانی هم وارد کرد. شما ببینید اگر ما بتوانیم در کتاب های درسی و قصه و در کارهای دستی و عملی بچه های دبستانی اینها را بگنجانیم، چه به وجود خواهد آمد و انسانی که با این فکر پرورش پیدا کند، چه خواهد شد.» (رهبر معظم انقلاب، 12/2/79)

2- تنوع اندیشهها و موضوعات

از ظرفیتهای اندیشه استاد مطهری(ره) تنوع در زمینههای مختلف است که میتواند در حوزههای مختلف برنامه سازی مورد استفاده قرار بگیرد رهبر معظم انقلاب در این رابطه میفرماید: «من یک وقت گفتیم این نظام جمهوری اسلامی، بر پایه آن تفکر و برداشتی از اسلام بنا شده است که آقای مطهری(ره) ارائه کرده اند. آنچه که می توانست از لحاظ معارفی، پایه یک نظام اسلامی بشود، همان کاری بود که ایشان کردند و این به خاطر درک و تشخیص صحیح موقعیت داخل کشور بود که ایشان داشتند. من حالا می خواهم به شما عرض کنم که اتفاقاً امروز هم دنیا در همان شرایط است یعنی امروز دنیای غرب، دقیقاً در همان شرایطی است که یک پیام معنوی می تواند آن را کاملاً به خود جذب و مشغول کند. آن پیام معنوی هم می تواند همین پیام شهید مطهری(ره) باشد. بخش به اصطلاح قرآنی و حدیثی و بحث معارفی را عرض می کنیم. آن مباحث فلسفی و اینها جداست و یک حرف دیگر است. اگر مثلاً آثار ایشان - همان سخنرانی هایی که ایشان دارند، سخنرانی های عرفانی، معنوی، «گفتارهای معنوی» - را شما الان با یک ترجمه و ویرایش خوب در اروپا و آمریکا پخش کنید، دل های بسیاری را جذب خواهد کرد و کسان زیادی به اینها جذب خواهند شد. یعنی امروز تشنه این حرفه هایند.» (رهبر معظم انقلاب، 12/2/79)

3- مناسبتی و موضوعی بودن سخنرانیها

از قابلیت های ویژه اندیشه استاد مطهری(ره) جهت استفاده در رسانه وجود فایل های سخنرانی ایشان است. استاد مطهری تقریباً در رابطه با بیشتر موضوعات و مناسبت های دینی و اجتماعی ورود پیدا کرده است و با کلام فصیح و اثر گذار خود به اظهار نظر پرداخته است که فایل های سخنرانی آن موجود است در این رابطه رسانه ملی به مناسبت های مختلف میتواند از این فایل های صوتی استفاده نماید و حتی پاسخ بخش قابل توجهی از شبهات را میتوان با کلام خود استاد مطهری(ره) و به شیوه هنری جذاب ارائه نمود. رهبر معظم انقلاب در رابطه با ضرورت استفاده از کلام صوتی استاد مطهری(ره) میفرماید: «شما به آثار تبلیغی برخی از بزرگان نگاه کنید! اغلب کتابهای مرحوم آیه الله شهید مطهری (رضوان الله تعالی علیه) سخنرانی های اوست یعنی تبلیغات اوست که با همین روش و سبکی که شما امروز انجام می دهید، ابلاغ شده است، تبلیغ شده است، رسانده شده است و ببینید چقدر پرمایه و پرمغز است و میتواند مورد

استفاده قرار گیرد. «(رهبر معظم انقلاب، 3/10/76)

4- امکان پاسخگویی به شبهات مبتنی بر روشها و آثار

از ظرفیتهای بالقوه اندیشه استاد مطهری(ره) امکان استفاده رسانه ای از اندیشه ایشان به منظور پاسخ گویی به شبهات است. رهبر معظم انقلاب در این رابطه میفرماید: «شبهات زیاد است. شما اگر در میان جوانان بروید، می بینید جوان خوب ما هم گاهی در ذهنش شبهه وجود دارد. ایرادی هم ندارد؛ شبهه به ذهن همه می آید؛ نباید به جوان ایراد گرفت که تو چرا شبهه داری. وقتی ذهن فعال و کارگر شد، شبهه به ذهن می آید. بر عهد ما طلبه هاست که این شبهه ها را با پیشگیری یا با درمان برطرف کنیم. چالش عمدتاً امروز شما این است چه کار می خواهید بکنید؟ خطاب من، هم به بزرگان حوزه هاست، هم به طلاب و فضایی جوان حوزه ها چه کار می خواهید بکنید؟ ... کاری که شهید مطهری(ره) کرد، امروز باید هم فضایی جوان درصدد باشند خود را برای آن آماده کنند؛ و اگر آماده هستند، اقدام کنند. شهید مطهری(ره) به عرصه ذهنیت جامعه نگاه کرد و عمده ترین سؤالات ذهنیت جامعه جوان و تحصیل کرده و روشنفکر کشور را بیرون کشید و آنها را با تفکر اسلامی و فلسفه اسلامی و منطق قرآنی منطبق کرد و پاسخ آنها را در سطوح مختلف در مقابل افراد گذاشت؛ از مسائل عدل الهی و قضا و قدر و علل گرایش به مادیگری بگیرد - که مسائل، بیشتر ذهنی و عقلی است - تا مسائل مربوط به زنان، تا مسائل مربوط به خدمات متقابل ایران و اسلام، که این هم تلاشی بود برای روشن کردن ذهنها. آن روز عده ای با گرایش ایرانمداری میخواستند با اسلام مبارزه کنند؛ ایشان گفت نه، اسلام به ایران خدمت کرده؛ ایران هم به اسلام خدمت کرده. «خدمات متقابل ایران و اسلام» همانقدر ارزش دارد که کتاب «عدل الهی» شهید مطهری. مرحوم شهید مطهری نمودن یک شخصیت روحانی متناسب با زمان است که میتواند در چالش اول، کار درست بکند و اقدام بجا انجام دهد. البته شبهه ایشان باز هم داشتیم و بحمدالله امروز هم داریم. امروز در قم فضایی جوانی به این کارها مشغول هستند؛ خوب هم مشغول هستند؛ من با بعضی از آنها و آثارشان آشنایم؛ اما این در حوزه های ما باید به صورت یک جریان اصیل دربیاید. همه باید خود را با این حرکت و این جریان آشنا کنند.» (رهبر معظم انقلاب، 15/4/83)

رهبر معظم انقلاب میفرماید: «امروز جوانان ما، با ذهن سیال خودشان سؤالی دارند. این سؤالاتها را نباید حمل بر ایرادگیری کنید. تا یک جوان سؤالی کرد، بگوییم: «آقا، ساکت!» گویا دارد کفر می گوید! جوان است. ذهن جوان، سیال است. افکار غلط و استدلالهای نادرست، امروز در همه جای دنیا با توجه به روابط صوتی و بصری که وجود دارد، گسترده است. جوان ما، برایش سؤال به وجود می آید. چه کسی باید این را برطرف کند؟ من و شما باید برطرف کنیم. اگر شما نروید و آن خلأ فکری را به شکل درست پر نکنید، یا آن سؤال و اشکال را برطرف نکنید، کس دیگری می رود و به شکل غلط، جواب او را می گوید. روحانی باید با اندیشه ناب اسلامی از بهترینش، مستدلترینش و قویترینش مجهز باشد. ما اینطور اندیشهها و حرفها، بسیار داریم. یک نفر مثل شهید مطهری (رضوان الله تعالی علیه)، یک جامعه دانشگاهی را در مقابل خود، به قبول و اذعان و تسلیم وا میداشت. در همان دانشکده ای که آن بزرگوار تدریس می کرد، کسانی بودند که به طور صریح، ضد دین تبلیغ می کردند و درس می گفتند. آن از ذهنیت صحیح استفاده نمود و فضا را قبضه کرد.» (رهبر معظم انقلاب، 26/3/72)

سخنرانی ها:

امام خمینی(ره):

• 12/2/1358، به مناسبت شهادت استاد مطهری(ره)

رهبر معظم انقلاب:

• 5/12/70، د. دار با مسئولان سازمان تبلیغات اسلامی

• 12/2/77، در جمع مسئولان نظام

• 3/10/76، د. دار علما و روحان. در آستانه ماه مبارک رمضان

• 12/2/79، در جمع مسئولان نظام

• 26/3/72، در جمع علما، طلاب و روحان. در آستانه ماه «محرم»

• 18/12/82، د. دار اعضای کنگره حکمت مطهر

• 15/4/83، د. دار خانواده شهدا و ایثارگران استان همدان

روزنامه ها:

• روزنامه جام جم، ویژه نامه حکمت ناب، 12 اردیبهشت 1389

سایت ها:

<http://farsi.khamenei.ir>

www.mortezamotahari.com/fa/articleview.html?ArticleID=78601